

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adžyniena ad 9 ran. da 4 hadz. wieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ŭdwoja daražej.
Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

НАШ ШЛЯХ.

Калі мы, крытычна адносячыся да быўшае „Грамады“, перасьцярагалі беларускае сялянства аб шкоднасьці грамадаўскае работы, дык не памыліліся. Пужаў нас не радыкалізм, з якім падходзілі грамадаўскія паводы да беларускага сялянства, а тое, што падпарадкаваўшы гэнём радыкалізмам беларускі нацыянальны рух, павядуць яго ў варожы лагер. Што беларуская дэмакратыя ў сваіх перасьцярогах мела слушнасьць, сёньня ўжо няма сумніву і пераконваць нікога ня трэба. Нарабіўшы ў сваім часе гоману і шуму грамадаўскі працэс, пераканаў у значнае меры беларускае сялянства, што беларускі вызваленчы рух папайшы быў у варожыя рукі маскоўскіх бальшавікоў, якія пасьля й самі, ужо ня скрываючы, прызналіся да сваёй правакатарскай ролі. І калі сёньня дабавіма, што быўшыя выдатнейшыя грамадаўцы Тарашкевіч і Рак-Міхайлоўскі — як падаюць газэты — ў супалцы з палякамі Домбале і Ланцукіма памагаюць Маскве душыць нацыянальны вызваленчы рух у межах Б.С.С.Р., дык гэта йшчэ лішні раз падцьвярджае слушнасьць нашага крытыцызму і перасьцярог да грамадаўскае акцыі. Што К.П.З.Б. зьяўляецца зроднаю сястрой быўшае „Грамады“ і ёсьць нічым іншым, як экспазытурай маскоўскага бальшавізму, які стараецца за ўсякую пану апанаваць беларускі нацыянальны рух у межах Польшчы і павясяці яго на шляху імперыялістычна-хіжацкае палітыкі Масквы, мы ня раз папярэджвалі, як папярэджваем і цяпер беларускае працоўнае сялянства.

Але паддаючы крытыцы быўшую Грамаду і зродную ей шкодніцу К.П.З.Б., ці ня варта й нам — беларускай нацыянальнай дэмакратыі — пераглядзець нашу працу і шлях, па якому ўжо доўга ідзем. Бо той, хто нічога ня робіць — ня мыляецца. Праца-ж беларускае нацыянальнае дэмакратыі мае ўжо сваю гісторыю, дык магчыма, што й мы, разыходзячыся з аб'ектыўнай ацэнкай, дапусьцілі памылкі, якія могуць прывясьці нашу працу да непажаданых вынікаў. Дзеля гэтага, каб перайсьці да сучаснасьці — трэ' аглянуцца ў мінуўшчыну.

Першыя змагары за правы Беларускага Народу прадусім будзілі гэты народ да нацыянальнае сьведомасьці, маючы на ўвазе, што праз нацыянальную сьведомасьць, праз пачуцьцё свайго нацыянальнага самасазнаньня

вызваліцца ён і ад чужацкага соцыяльнага паняволеньня. І беларускія палітычныя партыі, як беларуская соцыялістычная „Грамада“, так і пазьней беларускія соцыялісты-рэвалюцыянеры і беларускія соцыял-дэмакраты, змагаючыся за ідэю соцыялізму, будзілі беларускі народ да нацыянальнае сьведомасьці. Беларускія-ж нацыянальныя дэмакраты, адкідаючы соцыялізм, як няжыццёвую справу, лічучы яе няпрыгоднай для беларускага народу, складаючагася з сялянскае большасьці, гэтак сама будзячы свой народ, імкнуліся да адбудовы незалежнага бытаваньня гаротнага народу.

Хістаньне беларускіх соцыялістаў паміж нацыяналізмам і соцыялізмам, ня вырашыўшых ясна, якое ідэі служыць, давяло да ліквідацыі беларускіх эс-дэкаў, а большасьць таварышоў з беларускае соцыял-рэвалюцыйнае партыі, зьмяніўшы палітычныя вежы, падпарадкаваліся маскоўскаму бальшавізму; адныя з іх з ласкі Масквы апынуліся ў радок ваюючага маскоўскага інтэрнацыяналізму, другія, перагледзіўшы свае палітычныя перакананьні, чэсна перайшлі ў рады беларускае нацыянальнае дэмакратыі. Інакш не магло й быць, бо тэорыі знамянітагажыда Маркса не маглі прывіць сярод беларускага сялянства, як чужыя яму па духу.

І ў той час, як хістаючаяся частка беларускіх соцыялістаў, мяняла ад часу да часу свае палітычныя орыентацыі, каб найсьці апірышча сярод беларускага сялянства, — беларуская нацыянальная дэмакратыя йшла простаю дарогай, орыентуючыся толькі на свой народ і маючы на мэце толькі дабро гэтага народу.

Што ворагі нашыя стараюцца разьбіць і ўзарваць беларускі нацыянальны рух, нам ведама і мы да гэтага прыгатаваны, як прыгатаваны былі і да таго, што за пану польска-маскоўскае ўгоды бальшавіцкая экспазытура ў Заходняй Беларусі стараецца пакіраваць беларускі вызваленчы рух у Маскву, а ўтвораная беларуская «санацыя» за ахляпы з панскага стала ўслужліва будзе зварочваць яго ў бок Варшавы. А на зьмену ім, а мо' й і ў помач, прыдуць йнчэ іншыя, апанутыя ў тогі збанкрутаваных соцыялістаў, ці якіх там іншых, і ўсе яны, каркаючы, як вараньне і жыруючы на беларускім целе, будуць старацца разарваць беларускі народ.

Пажрожа голаду.

У Віленшчыні, а пераважна ў Брацлаўскім, Дзісьнінскім, Пастаўскім і Швлянцкім павіятках на працягу ашчэ некалькі апошніх гадоў быў неўрадзай. Не ўрадзайны быў і леташні год, які паставіў страхацьцё голаду ў гэтых мясцінах яшчэ раўняў вясеньня мінулага году. Ненадзірахацьцё да бяднейшых ўжо залязіў у хаты, а бахaciejšым пажражае на вясну.

Апрача неўрадзaju, прычыны голаду ў гэтых мясцінах налічваюцца розныя. Прадусім малязімелі і блэзімелі сярэд сьліанства, а так-жа атсутнасьць сучаснай зямляробскай культуры; зямляробства ў гэтых павіятках, як і ва ўсім Краю, треба праўду сказаць, адсталяе, старо, амаль не прымітунае, зямляробскіх арганізацыяў, не хавораючы аб фэховых зямляробскіх школах, амаль німа, якіх раўнівалі-б зямляробску культуру. Каб не абмінуць „Кукі ролнічых“, треба сказаць аб іх, што яны, праўда, у сваёй пісанай праграме маюць на мекі раўніваць зямляробства, але ў практыцы яны выступалі, як рэпрэзэнтатыўна на беларускіх зямлях і сьліаючы польскай культуры сярэд беларускага налічваюцца. Біеларускае хаспадарчае арганізацыя Біел. Інстытут Хаспадаркі і Культуры настолькі фінансавана слабей, што належа раўніваць сваёй дзейнасьці ня можа. Дажэца так-жа ў знакі наўсому сьліанству адсутнасьць добра зарганізаванай коопэрацыі. Праўда, іоць німае расьселяных па наўсому Краю касы Стэфыка, але характар іх дзейнасьці такі цузы наўсому народу, што наў сьліанін баіцца браць і „дарэзна“ пмачу з гэтай касы. І добра робіць.

Воў гаўоўня прычыны пажрожа голаду ў гэтых павіятках, дзе праз некалькі гадоў з году ў год сьліаюць

нідарод на полі. Пеўне, каб на мясцінах, на падставе жыццёвых патрэб налічваюцца, былі збудаваны самарэмнае арганізацыі — коопэратывы і самарэмнае касы, пажрожа голаду была-б не такою страшнаю. А каб адпаведна працавалі сярэд налічваюцца культурна-хаспадарчае арганізацыі, ня было-б і такога сьліае шго годніах нідароду.

Пры гэтым ня можна абмінуць справу падатковай і з гэтай звязанай секвестратарскай дзейнасьці. Мясцінае павіятковым скарбовым і адміністрацыйным ўладам, а сабліва гмінным воўтам, чіа-ж дасканальна ведае сучаснае малярнае палажэньне бяднейшага сьліанства гэтых загарэных голадам вакілі, з хаспадарак каторых і мышы ўціаюць, аднак секвестратары там бываюць частымі хасцімі, загарэваюць ў пусьціах гумны, пуні, швіронкі і каморы, шукаюць, ці німа чіа ўціаць пад секвестр за падаткі. Зразумела, што ў такім палажэньні сьліанін ліцытатыі не баіцца, аднак гэта ўплывае на псыхіку і вытварае наўсому, што ўсё проціў яго. З гэтае прычыны ўзмахаеца неахвота да ўціаю ў старейшых і ў маладшых.

Сумнае гэта зьявішча павінна звільнуць на сьліае ўвагу не ачопленых гэтаі пошасціаі і панукаць да шуканьня чуткай пмачы, каб уратаваць людзей ад голаду, а так-жа раўнае падумаць і аб будучыні іх.

Аб лосі гэтых людзей треба, каб раўнае падумалі і ўрадавыя крухі, ня толкі ў сэнсе зысківаць падаткаў, але аб іх лосі сьліаюць і на будучыні. Тут музім зааауць, што шыреjšае акцыя барацьбы з пажражаючым голадам бiez дапамогі ўраду німае чіа.

J. P.

З царкоўнага пагосту.

Апошнімі часамі Праваслаўная Камісія Беларускага Нацыянальнага Камітэту пачала праводзіць акцыю царкоўнага жыцця сярод праваслаўных па ўсёй Зах. Беларусі. І не без рэзультатаў. Камісія агрымлівае многа пісьмаў з розных куткоў нашай Краіны з падпісамі цэлых вёсак, прадстаўнікоў царкоўных прыходаў і груп вясковых царкоўных дзёчоў у справе ўвадзеньня ў рэлігійна-царкоўнае жыццё беларускай мовы. У гэтай справе ня мала выказваецца і праваслаўнае духавенства, а нават дзякі і пса-

ломшчыкі, якія чамусьці пераважна засьцярагаюцца сакрэтам не выяўляньня іх паглядаў. Відаць чагось яшчэ моцна баяцца.

Дзеля ілюстрацыі гэтай акцыі друкуем адно з пісем, ні ў чым яго не зьмяняючы:

„У Віленскую Духоўную Кансысторыю ў Вільні.

чэрав Праваслаўную Камісію пры Бел. Нац. Камітэце ў Вільні.

Прыхаджаньне Чэраскай Царквы Віл. Эпархій.

Просьба.

Сьв. Сьнод і Уладыка Мітрапаліт Дзяніс, а таксама Віл. Эпарх. Кіраўніцтва ўжо не адзін раз давалі загад, каб сельскае духавенства карысталася ў пропаведзях і пры навучаньні Закону Божага беларускай мовай. Сапраўды гэтыя загады былі падываваны дабрам Праваслаўнай Царквы, бо толькі навучаньне Ісцііам Хрыстовым у беларускай мове запамне глыбока ў сэрцы нашага народу.

Мова расейская для нас чужая і ў большасьці выпадках ямаў зусім незразумелая. Нашыя дзеці, вучаючыся Закону Божага ў мове расейскай, пасьля сканчэньня школы астаюцца невукамі, ня знаючы падставовых рэчаў аб Праваслаўнай Царкве. Вырастаючы, яны папросту робяцца бязбожнікамі, бо і пропаведзі ў Царкве, гавораныя ў незразуме-

А. П-іч.

Masowyja aryšty Bielarusau u Miensku.

U prošłym numary „B. Krynicy“ my padali wiestku, uziatuju z wilen-skaj „Bel. Gazety“ ab aryštawani u Miensku b. pasła I. Dwarčanina, ciapler majem mahčymašć padać z ka-munistyčnej presy nowyja wiestki, da-tyčacyja aryštu celaha radu bielaru-sau, jakija z Zach. Bielarusi pieraje-chali u Miensku. I tak aryštawany aproč Dwarčanina: Rak-Michajłoŭ-ski, Haŭrylik, Wałošyn, Miatła i Bursewič. Usich aryštawanych kamu-nistyčnaja presa nazywa je bandaj ku-łakoŭ kontrrewolucyjneraŭ i buržu-aznych nacyjanalistaŭ, na čale hetaj „bandy“ stajali byccam wyšejuspo-mnienyja pasły i dziejačy, u liku 6 asob. Čhto aryštawany bolejš, my pakulšto nia wiedajem, ale z taho, što piša ka-munistyčnaja presa, widać, što apub-likawany proźwiščy tolki „čalowych“ pawadyroŭ, a proźwiščy mienšych fi-huraŭ niawiedamy.

Pry ūsim hetym dla nas niezra-zumiely takija fakty: 1) Jak mohuć być kułakami, kontrrewolucyjnerami i buržuaznymi nacyjanalistami tyja, ja-kija hetak silna wystupali tut u nas

prociŭ kułakoŭ i kontrrewolucyjne-raŭ i buržuazii, jakija pracawali dla kamunistaŭ, nie škadujučy swajho żyć-cia i zdaroŭja i siadzieli ŭ polskich turmach pa niekalki hadoŭ, a taki napr. Walošyn nawat adkazaŭsia wy-chodzić z polskaj turmy, kali „mila-wali“ Taraškiewiča, Rak-Michajłoŭ-ska ha i Bursewiča i zaŭziata siadzieŭ u polskaj turmie, aŭ pakul jaho nie wy-mianili Sawiety? 2) Hetich usich lu-dziej prymali da slabie Sawiety z mu-zykaj i pramowami, wiedajučy dobra ūsio ich prošlaje, wazili ich paswaich haradoch i prymušali hawaryć pramo-wy ab polskich turmach, kab potym wykarystaŭšy ich, pasadzić u sawiec-kuju turmu.

Dyk z usiaho widać, što sprawa tut nie ŭ kułactwie, kontrrewolucyj-naści i buržuazii, a sprawa ŭ tym, što jany, zajechaŭšy ŭ Miensk, pry ūsich swaich sympatyjach da kamunizmu, nia wyrakliša bielaruškaści i za heta-je byli aryštawany.

Tak, ciačka bielarusu i tut i tam! A heta dla našych „radykałaŭ“ nia-chaj budzie nawukaj.

1000 Bielarusau u koncentracyjnym lahiery u Barysawie.

Anošnimi časami ūcioł z Rada-waj Bielarusi z Barysauščyny sielanin F. Lubnoj i raskazwa je, što ŭ koncen-tracyjnych lahierach u Barysawie sla-dzić 1000 asob, aryštawanych za pra-pahandu bielarskaj nacyjanalności. Mnoha sielan za hetkija „prastupki“

wysielenych u hłyb Rastel, a slabiej-šyja na piśmie „zrakajucca“ swaich nacyjanalnych pačućciaŭ i za heta wy-chodzić na „wolu.“

Jak bačym, bielaruski narod ży-wie jak nacyja i za henaje żyćcio ūmie-je ŭžo ciarpieć.

Ciomnyja chmary na niebaschile.

Na pasiedžaŭni C. K. Kampartyi SSRR, jakoje niadaŭna adbylosia ŭ Maskwie, kamisar zahraŭnych spraŭ Litwinau u wialikaj pramowie ab zahra-ničaj palitycy miŭ inšym skazaŭ, što pa-lityka Japonii — heta „najciamniejšaja chmara na niebaschile.“ Niamieččyna wia-dzie prapahandu wajny narodaŭ i relihijaŭ, a SSRR imkniecca da su-pakaju, bo wajna pieraškodziła-b so-cyjalistyčnahu budaŭnictwu. Zbliže-nie Sawietaŭ z Polščaj, heta fakt wia-likaj waŭnaści, bo miŭ hetymi dzia-

žawami mahčymaje ciesna je supracou-nictwa. Sawiety choćć miru i z Nia-mieččynaj, ale apošniaja imkniecca da razwału SSRR. Japonija hatowić na-pad na SSRR. na Dalokim Uščodzie, a dzieła hetaha Sawiety tam ukrapla-juć swaje pazycy.

Henaja pramowa Litwinawa naj-lepš pačwiardža je, što pałažeŭnie SSRR. na Dalokim Uščodzie wielmi hrozna je i niebiašpiečna je na zacha-dzie — Bielarusi i Ukrainie.

Пачалі спыняць. Санацыйны „Родны Край“ паведамляе, што ўрад спыніў дапамогу на беларускі музей ім. Ів. Луцкевіча. Музей перастараліся.

БЕЛАРУСЫ Ў ЧЭХАСЛАВАЧЫНЕ.

Канцэрт песняў славянскіх на-родаў. 3-га сьнежня адбыўся ў Пра-зе, у залі „Radis“, канцэрт песняў славянскіх народаў, ладжаны ўкраін-скім хорам пад кіраўніцтвам дацэнт-кі П. Шчуроўскай Росіневіч. Кан-цэрт адбыўся пад пратэктаратам Л. Ежабка, кіраўніка чэхаславацкага хору. У праграму ўключаны дзве беларускія народныя песні: „Ой, выйшла маці“, гармонізацыя К. Гал-

коўскага і „А ў лузі каліна“, гар-монізацыя Т. Уладзімірскага. Споў-няны вельмі ўдала. Сярод песняў іншых славянскіх народаў — украін-скіх, чэскіх, баўгарскіх ды інш., — беларускія песні выдзяляліся сваей лірычнай мілагучнасьцю і выкліка-лі ў слухачоў буру воплескаў. Над-та ж усім спадабаліся ў выканань-ні беларускія песняў прыймалі ўдзел і беларусы. Кіраўніцы хору, пані Шчуроўскай-Росіневіч удзячныя беларусы падалі букет кветак, пе-равязаны бел.-чырвона-белаю стуж-каю. Хор збіраецца паставіць яшчэ некалькі канцэртаў і развучае но-выя беларускія песні. Пажадаемо ад усей шчырасьці добрае ўдачы!

nie karty Bielarusi, widnielasia šyro-ka raskinutaja sietka pawučyny. Ma-mačkina haława prypadała jakraz u centry sietki. Stojaju pierad hetym abrazkom, možna było dahledzieć sym-boliki kudy bolš, čymśa ŭ wabrazoch našaha malara Drazda. U pawietry chodaliśia miŭ saboj dwa zapachi: z adnaho boku napiraŭ zapach pleśniaŭ, z druhoha pacučyna je padła, tworačy adpawiednuju, archiŭna-emerytalnuju atmosferu. Miarčwiecki supakoj da-paŭniaŭ celaść i harmoniju ūsiej ab-stanoŭki.

Razharnuŭ ja pawučynny huščar i apynuŭsia za plačami Mamačkina, jaki kančaŭ staćciu ŭ hazetu „Byloje Wremia.“ Staćcia kančałasia sławami: „Bielorussy — tieŭe russkije.“ Ma-mačkin pračytaŭ napisanuju pracu, stuknuŭ kułakom u stoł i kryknuŭ z abureńniem: „Eto wozmutitielno. Eto bie-zobrazije.“ I pačaŭ nowuju staćciu pabielarusku, dzie wostryimi sławami kryŭ aŭtora rasiej-skaj staćci, heta zna-ča samoha slabie.

Nie pašpieŭ ja ūčytacca ŭ nowy-ja radki, jak u pakoj niejak bačkom usunuŭsia fokstrottowym chodom lisy panok z mašlanyimi wočkami.

— Što-ž u ciabie nowaha, Ma-mačkin? — zapytaŭ.

— Dy ničoha, woš zmahajusia

z maskalami. Prociŭ Bielarusau u swajej presie sabirajucca wystupić. Ale-ž ja im zadam piercuł Što ty na heta, panie patryarch?

— Dahadywajusia, što heta za kumpanija. Ty iznoŭ sam z saboj po-lemiku wia-dzie-ž, kab uziat dwa hono-rary z džwioch redakcyjaŭ. Čitraja ptušačka z ciabie. Ech, žwiazaušia ja, byccam nia było adpawiedniejšych ludziej!

— Što lepšaje? kaho lepšaha? My tut najlepšyja. Ty tatarčonak z biela-ruska-polskimi prakonaŭniami, a ja krywličonak z maskoŭska-polskimi. He-ta bolš-mienš toje samaje. I mety na-šy adny. Ciž nam drenna na emery-tury. Oho, kab našy pany ūsim biela-ruskim dziejačom dali takuju emerytu-ru, dyk Bielarusau žlikwidawali-b ad-nym zamacham. A ci nam tak dren-na — padumaj sam. Inšyja haładujuć, uciakajuć, pa turmach taŭkucca, a my tut spakojna dažywajem swoj wiek. Jakoha-ž tabie jašče ražna?

— Jakoha ražna? — pieradražniŭ lisy panok. Lohka tabie skazać. A sumleńnie, chalera, a hramadziaŭstwa? Pasłuchaj, što jano haworyć.

— Hramadziaŭstwa? Sumleńnie? Ušio heta jerunda. Dy tut ty dziadźka nia prytwarajsia jahniatkam nławin-nym. Znaj. Niedaloka waspan astaŭ-

Ab čym haworać u Anhlii.

Polskaja presa pada je, što ŭ Lon-danie raskazwajuć ab hutarcy Hitlera z pradstaŭnikom Francyi, u jakoj Hit-ler byccam zajawiŭ nastupna je. U

planach niamieckaj palityki na Uščo-dzie žjaŭlajecca kolonizacyja Bielarusi i Ukrainy, a aporaj operacyi ŭ hetaj akcyi majuć być Uščodnija Prusy.

U Japonii damahajucca wajny z S.S.R.R.

Z Japonskaj stalicy Tokio nady-chodzia wiestki, što wajennyja nastroi ŭ Japonii rastuć z dnja na dzień, ja-kija damahajucca wajny z SSRR. Ad-na japonskaja hazeta nadrukawała stać-ciu młn. Araki, jaki publična damaha-jeccca, kab japonskaje wojska zaataka-

wala Bałšawikoŭ, pakul jany jašče nia susim pryhatawalisja da wajny. Waj-skowaja partyja damahajeccca, kab nieadkladna zaniać uščodnie—sibir-skuju čyhunku i hetkim sposabam ad-rezać Sawiety ad Cichaha akijanu.

Milukoŭ u supalcy z bałšawikami.

Niadaŭna ŭ Paryŭ pračytaŭ pa-li-tyčny referat wiedamy rasiej-ski pa-li-tyk P. N. Milukow, u jakim miŭ in-šym skazaŭ: Eŭropa ciapler raŭdziel-na na dwa abozy, jak była prad waj-noj u 1914 h. Polšča znachodziła ŭ ciazkim pałažeŭni, ścisnuta dwuma niebiašpiečnymi susiedami. Bałšawiki nie prypadkowa damahajucca miru i wyrakliša sušwietnaj rewolucyi. Cia-pier bałšawiki ŭžo baronać nia tolki swajho isnawaŭnia, ale i celaść Rasiei.

Niamieckija kolonizacyjnyja plany na Uščodzie biazspornyja. Mnoha zale-žyć ad Polščy, ale jaje rola nławy-razna ja. Maršaak Piłsudski daŭno du-maŭ ab federacyi z Ukrainaj i Biela-rusijaj, dyk i ničoha dziłnaha, što Hit-ler trebuje swabody dziejaŭnia na Uščodzie. A dzieła hetaha, kaža Milu-kow, i rasiej-skaj emihracyi treba dzie-jać tak, kab nie pieraškodžać bałšawi-kom baranić ziamiel daŭniejšaj Rasiei.

Italija staić za azbrajeŭnie Niamieččyny.

Apošnimi časami wielmi zawar-u-šylasia ŭ miŭnarodnaj palitycy anhlijskaja dyplomacyja. Min. Sajmon ad-wiedaŭ Italijskaha dyktatara Musuli-niaha, ad katoraha ŭ hutarcy ab miŭ-narodnym razbrajeŭni, chacieŭ dawie-dacca adnosinaŭ da hetaj sprawy Ita-lii i dawiedaŭsia, bo Musulini zajawiŭ,

što Niamieččynie treba pazwolić da-zbroicca, a tady i jana zhodziacca na kontrol zbrajeŭniaŭ. Stowam, Italija padtrymliwaje Niamieččynu i stara-jeccca jaje ūsiłić militarna. A tady ŭžo bu-duć hawaryć ab miru, budučy hato-wym da wajny.

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Uzrost biezrabocia ŭ Polščy. Biezrobotnych zarejestrawanych na 30.XII. młn. h. 354,345 asob. Za ty-dzień prybyło biezrobotnych 12,337.

Nia płaciać rabotnikom. Sajuz polskich ziemlarobskich rabotnikaŭ zrabiŭ cikawyja abličeŭni ŭ sprawie nławypłačawaŭnia naleŭnaści rabotni-kam u dwaroach i falwarkach. Akaz-wajeccca, što mnohija dwary i falwarki winny rabotnikom jašče z 1931 hodu. Za dwa minulyja hady na terytorii centralnaj i zachodnij Polščy nia wy-płačana ja naleŭnaść rabotnikom razam daje sumu 2,753,000 zał.

Poŭnyja špitali dla chworych na rozum. U Polščy dla warjataŭ jość 37 špitalaŭ adumysławowych i 13 addzie-laŭ pry špitalach zwyčajnych. Hetaja špitali i addziely pamiaščajuć ahułam 14,836 chworych. Pamiaščajuć jany kudy bolš, jak im naleŭycca. Špitalaŭ u Polščy dla chworych na rozum u čatry razy mienš, jak być ich pawinna.

Z ZAHRANICY.

Arhanizacyja hitleraŭskaja ŭ Łatwil. Apošnim časam, jak pišuć ha-

zety, wykryli tam wialikuju arhanizacy-ju hitleraŭskuju. Z hetaj pryčyny na-stupila mnoha aryštaŭ.

Ameryka zbroicca na mory. Urad Zluč. St. Ameryki prajektuje zbudawać 105 wajennyh karabłoŭ, što budzie kaštawać 743 miliony dalaraŭ. Budowa maje trywać 10 hadoŭ.

Mandžuryja manarchijaj. Hazety padajuć, što ŭ chutkim čaśie Mandžu-ryja budzie abjaŭlena manarchijaj. Čarom budzie ciapierašni prezident.

Kara śmierci na Luebbe. Pry-sudžany na śmierć von der Luebbe za padpał reichstegu ŭžo pakarany śmier-ciaj, bo prezident Hindenburh kary hetaj jamu nie darawaŭ. Lekary, jakija razhladali mazgi Luebbe' aha, śćwier-dzili, što jon byŭ zdarowaha rozumu.

Šklanyja kuli. Ludzi zdolny wy-dumać nia tolki dobryja rečy, ale błaħija. Adzin amerykanski inŭžynier wydumaŭ niadaŭna šklanyja kuli. Asabliwaść ich u tym, što jany razry-wajucca ŭ cieie i što koŭnaja dzia-ŭawa nadta tannym koštam moža ich wyrablać.

ča: ŭ ich nia ma ni nachalstwa, ni ad-wahi. Heta trusy i nławolniki. Jany nam ni pačom, bo my ad ich ŭžo nlaraz adkaraskiwalisja i jašče nlaraz adkaraskajemsia!

Mamačkin tak pačaŭ nerwawacca i pawyšać hołas, što aŭ barodka kaŭ-lina ja z trykutnym twaram pačali pad-skakiwać, jak u sutarzle, a jazyk bły-tacca i zaikacca. Łysieŭki patryarch pierabiŭ:

— Dawoli. Čaj budzie patwoje-mu. Widžu, što biez ciabie mnie by-ło-b trudna pracawać dla našaj abiaz-dolenaj, mnohapakutnaj bačkaŭščyny. Baču, što Bielaruš heta my.

I mnohaznačna mirhnuŭ adnym wokam.

Ja nia wytrymaŭ. Čapiŭ štonaj-bolšuju knihu i šwirhanuŭ jaje na he-tu zakachanuju paračku. Padniaŭsia ce-ly abłok pyłu. Pawuki, pierapuzanyja pačali z parwanych swaich sietak cha-wacca čhto kudy. Patryarch padniaŭ knižku i prašaptaŭ sa stracham:

— Heta duch niaboščyka Iwana tak nas bahasławie.

Bolš ja nia sluchaŭ. „Dobraja reč heta Szapka Nławidka,“ — padu-maŭ ja sabie i szparka wybieh na wu-licu, kab zrabić niečakany wizyt „Bel. Gazecie.“

K. Hryboŭski.

Аб адным юбілею.

Уся расейская прэса ў Польшчы у адносінах да беларускага народу здаўна заняла ўжо сусім выразную пазыцыю. „Беларусы робяць іррэ-дэнт, сьвяткуюць угодкі абвешчання незалежнасьці Беларусі, белару-сы хочуць аддзяліцца“, ну і іншыя нядвузначныя паклоны ў бок палі-тычнае паліцыі, чытаем няраз у ра-сейскай прэсе.

З гэтага толькі боку расейская прэса ў Польшчы і зьяўляецца ці-каваю для беларусаў і прымушае часам заглянуць на свае „сымпа-тычныя“ бачыны, каб даведацца, ці не дапусьціліся беларусы нейкіх „антыдзяржаўных“ водрухаў, якія маглі-б устрыжваць архілёльнае і дзяржаўнатворчае расейскае гра-мадзянства ў Польшчы.

І вось, узяўшы ў рукі № 290 выходзячага ў Вільні „Русское Сло-во“, мы нічога абцяжачаючага белару-соў не знаходзім, але маем магчы-масьць даведацца аб здарэньні, мі-ма каторага прайсьці моўчкі так-сама не выпадае. Гэтым здарэньнем зьяўляецца юбілейны выпуск 1.000 нумару „Нашага Время“.

На бачынах газэты сьвяточны настрой, усё прыбрана, як кажуць, краскам — на ўсім парадная во-пратка.

Шмат прывітаньняў ад расейскіх дзеячоў у Польшчы і з заграіцы.

І вось, прачытаўшы ўсе гэныя найлепшыя пажаданьні ды спыніў-шыся на прывітаньні ад рэдакцыі парыскага „Общяга Дела“ іягонага рэдактара Вл. Бурцэва, мы адчуваем вялікую, як немцы кажуць „Schaden freude“.

Да апошніх часоў неяк так лі-чылася, што ў Варшаве выходзіць эмігранцкая расейская газэта „Мол-ва“, а „Русское Слово“ у Вільні рэпрэзэнтэуе грамадзкую думку ра-сейскае меншасьці і нічога, як орган меншасьцёвы, з эміграцыяй суполь-нага ня мае.

Але вось у юбілейным нумары за 8.XII с. г. „Русскага Слова“ чы-таем: „Самае гарачае мае жаданьне для Вас і Ваших чытачоў гэта тое, каб *Ваша газэта як маё жучэй перастала быць зарубежнай газэтай і каб Вы малі прадаўцаў яе, вы-даючы на бацькаўшчыне ў вольнай Расіі*“. Вл. Бурцэв.

Цікаўнае жаданьне для менша-сьцёвага газэты і яе чытачоў!

Рэдакцыя зьмясьціла яго на ві-дным месцы!

Як відаць, дык надта рухомая гэта расейская меншасьць у Польшчы (чытай у Заходняй Беларусі), калі пры зьмене коньонктуры мае перанесьціся разам з рэдакцыяй „Р. С.“ аж у Расею.

А гэтая-ж меншасьць, высылае сваіх прадстаўнікоў на кангрэсы нац. меншасьцяў і намагаецца ўт-рымаць расейшчыну сярод белару-соў, маючы сетку расейцаў папоў і былых паліцэйскіх „ураднікаў“ у Заходняй Беларусі.

Сапраўды—заблутаная справа. А. Бужанскі.

Z Wilni.

Навука relihii ў школах. Wi- lenski Školny Kuratar атрымаў з мі- ністэрства асьветы паперу, у jakoj тлумачыцца, што дзеці ў рабяткавых школах павінны вучыцца релиhii на- wat і тды, калі-б не хачелі hetaha бацкі henых дзіцяці. За няспраўні- ня hetaha zahadu бацкі будуць кара- нья, а дзіцяці будуць wydalać са школы.

Skolki i jakoha ў Wilni nasiel- nictwa. Pawodle śpisu z 9.XII.1931 h. nasielnictwa Wilni wyhladaje hetak. Uśich życharoў 193.337 čelawiek (ra- zam z wakolicami Wilni). Mužčyn — 87.327 (45 prac.) žančyn — 106.000 (55 prac.). Katalikoў — 125.083 (66,7 prac.), Izraelitaў — 55.007 (28,5 prac.) Prawasłaŭnych — 8.926 (4,6 prac.), Palakoў — 127.479 (66 prac.) (razam z wojskam), żydoў — 54.607 (28 prac.), rasiejcaў — 7.285, bielarusau — 1.554, litwinou — 1413.

Zrazumielaja reč, što da hetaj statystyki treba adnosićca krytyčna.

Piśmy z wioski.

Polskija zachady kala bielaruskaj moładzi.

(Opsa, Brasłaŭskaha i Šarkaŭščyna, Dziśnienskaha paw.).

Na redakcyjnym stale ў Red. „Biel. Krynicy“ spatkalisia dźwie amal adnolkawaha charaktaru koresponden- cyi Adna z Opsy, Brasłaŭskaha paw., apiswajučaja, jak adbywajucca polskija zachady kala bielaruskaj moładzi praz Stowaž. Młodzieży Wiskaj, a druha- ja z Šarkaŭščyny, Dziśnienskaha paw., apiswajučaja, jak polskija nacyjanali sty starajucca apalačyć bielaruskuju moładź praz Stow. Młodzieży Polskiej (S.M.P.).

Slušna skazaŭ adzin rewolucyja- ner: — dajcie mnie moładź na 20 ha- doŭ, a tady ja zreblu, što zachachu. Heta wiedajuć i polskija nacyjanali- sty-šowinisty; uciachwajuć jany ў swaje arhanizacyi bielaruskuju moładź, kab pa niekalkich hadoch zrabіć z jaje „rdzennych polaków“. Ale heta tolki mryi polskich nacvjanat-šowinistaŭ, bo bielaruskaja moładź na polskija ŭplywy adporneja i polonizacyi nie paddajecca. Ab hetym świedčać tysia- čy faktaŭ, ab hetym piśacca i ў niżej drukawanych korespondencyjach.

1). Dnia 5 listopada s. h. u w. Piatkuniškach (kala Opsy) polskaje „kolo“ SMP. ładziła bielaruskaje prad- stauleńnie. Hetaja wioska litoŭskaja i častkowa bielaruskaja. Moładź hetaj wioski dawoli świedamaja i ў polska- je „kolo“ nie naležyć. Najbolš naležyć da litoŭskaha T-wa św. Kazimira. Polskuju arhanizacyju S.M.P. zarha- nizawaŭ hałoŭny kamandant hetaj ar- hanizacyi niejki St. Śantyr z młajscowaj wučycielkaj Hruzdounaj u wioskach Barkuniški, Piaškuniški i ў susiednich, uciachwajuć tudy niaświedamuju mo- ładź. Ale na hetym paznalisia nia tol- ki świedamyja bielarusy i litoŭcy, ale nawat i sami Barkuniški i Piaškun- skija artysty. Zrazumieli i ўsie, kudy pchajuć i što chočuć rabić bielarus- kimi pradstauleńniami kiraŭniki pol- skich „koloŭ“. Dyk usie pastanawili ў litoŭskija wioski nia iści stawić bie- laruskich pradstauleńniaŭ, a bielarus- kija pradstauleńni ładzić u bielarus- kich wioskach. Paznalisia takža ўsie, što pan Śantyr zakručwaje ўsio ў polski bok i ўsio prociŭ bielarusau i litoŭ- caŭ. Panie Śanšyr! U nas palakoŭ nia- ma, a bielarusau na palakoŭ wy ў polskich „koloach“ nie pierarobicie. Nia pojduć tak-ža belarusy ў litoŭskija wioski pierarablać litoŭcaŭ na biele- rusau i hetaha dakanać nie mahčyma. Tutej šy.

2. U nas ŭ Šarkaŭščynie jość zało- žana „St. Mł. Pol.“ (SMP). Hetu ar- hanizacyju zakładaŭ i jaje ŭtrymliwaje ksilondz, bo jana nazywajecca Katalic- kaj akcyja. Robicca i hetaj arhani- zacyi ўsio papolsku dy ўsio tak, kab apalačyć katalickuju bielaruskuju mo- ładź. Niepaddajecca naša moładź po- lonizacyi i wiedaje, što heta arhaniza- cyja na toje i isnuje, kab zlawić bie- laruskuju moładź i jaje pierarabić na palakoŭ, adnak adkryta suproć j-je nia wystupaje. A heta tamu, što arha- nizacyja SMP. kiruje ksilondz, a z ksilondzom moładź nia choča abrydža- ca. Ale treba skazać, što polonizacyj- nija zachady SMP. u nas zusim na- prasnyja. Moładź razumniejšaja stoj- kaja, a durniejšaja pachilajecca, jak suchaja trawa ŭwosleŭ i taksama as- taniecca tym, čym jość. Atut.

Трэба добрых пастыраў.

Асіна-Гарадок, Пастаўска- га павету. У нашай праваслаўнай парафіі да гэтага часу няма свайго сьвяшчэньніка-беларуса. Колькі іх гэтых пастыраў у нас не перавяр- нулася, усе былі чужыя духам і кры- вёй нашаму народу.

Цяпер вось маем айца Гаўры- лава, каторы і гарэлкі здаецца ня п'е і за дзяўчатамі не ганяецца, але таксама маскоўшчыны пільну- ецца, як і яго папярэднікі і з па- рахвіяй дружна ня жыве. А гэта мусіць дзеля таго, што служыць ён дзеля хлеба. Ён сам гаварыў, што за часоў царскіх быццам быў ней-

кім інжынерам, а цяпер у цяжкія часы зрабіўся пастырам. Што ін- шае, быць пастырэм кароў ці авец, але быць пастырам людзкіх душ, у цяперашнія часы нялёгка; цяпер трэба ідзі і самазхварнасьці.

Дык вось дзеля гэтага мусіць сьвяшчэньнік Гаўрылаў і ня можа зжыцца з беларусамі, бо тут трэ- ба прасьвячаць народ у яго роднай мове, а айцец Гаўрылаў стараецца прадусім, каб паракхвіяне за трэбы многа грошай давалі і ў царкоў- ным жыцьці маскоўшчыну нячылі.

Аб усім вышэй сказаным ця- пер фактаў не падаю, а як хто за- патрабуе, то ў кожнай хвіліне падам. Л. Б.

Z kraju.

Dapamoha paciarpieŭšym ad nieŭradžaju. Na terytoryi pawietaŭ: wialejskaha, świancianskaha, wilenska- trockaha i džiśienskaha ŭžo razdajuć dapamohi dla paciarpieŭšym ad nie- ŭradžaju. U hetych pawietach majuć razdać 2.500 pudoŭ zbožža, 8 tysiać pudoŭ bulby i značny zapas krup. Wiedama, bielarusau abminać buduć, dyk tym bolš treba staracca, kab nia minali.

Zasynajuć ad papiarosy. Ŭžo ež niekalki wypadkaŭ zdarylasia апошнім časam u wagonach na čyhunkach Wi- lenščyny i Horadzienščyna, što pada- rožnyja zasynajuć ad dymu papiaros, jakija kurać niejkija nieznamomyja pa- sažyry, a pašla zasnuŭšych akrađajuć Heta takija nieblaśpiečnyja zładziei.

Naša Pošta.

A. P. Jak bačycie, pakrysie drukujem. Niezadoŭha budziem drukawać i inšyja Wa- šy rukapisy. Padrobnasći ў piśmie.

Baryčka L. Dziakujem, drukujem, pišycie čaściej.

Biełanski P. U „Rodny Kraj“ pi- sulku pierašlom, ale pa hrošy tudy pasłanyja Wami žwiartacca nia budziem, kali pryšluć sami, dyk zaličym.

Manie ŭski. Hazetu Wam pasyłajem rehularne.

Kluščanskamu. Atrymali, dziaku- jem, skarystajem.

Ці Вы ўжо запісаны на Завочны Курс КООПЭРАЦЫІ пры рэд. „САМАПОМАЧЫ“?

Рассыланьне лекцыяў Завочнага Курсу Коопэрацыі ўжо пачалося. На Курсе праходзяць такія прадметы: Навука аб коопэрацыі, Коопэ- ратыўнае права, Арганізацыя і тэхніка прадажы, Таваразнаўства, Коопэратыўнае Кнігаводства і Беларуская мова. — Навучаньне на Курсе бясплатнае. Аплата сабекоштаў (папер, фарба, друк, пошта) на чалавека за цэлы Курс выносьць 20 зл. і ўпісныя 1 зл., разам 21 зл. Пры запісе абавязкава трэба заплаціць 5 зл., рэшта ў рассрочку. Без надасланьня грашэй лекцыі нікому не высылаюцца.

Хто аплаціць згары цэлы Курс, той замест 21 зл. плаціць толькі 16 зл. Вучні плацяць 16 зл. у расрочку.

Завочны Курс Коопэрацыі гэта найвыгаднейшая магчымасьць дакладней пазнаць коопэрацыю нікуды ня выяжджаючы, бо лекцыі прысылаюцца поштай кожнаму да хаты. Скарыстаць з гэтае рэдкае аказіі павінен кожны, а сабліва сябры Управаў і Наглядных Радаў.

Грошы на Курс пасылаць найлепш з кожнай пошты праз чэка- вае konto П.К.О. № 180.485 (уласьнік інж. Ад. Клімовіч), а ўсякія пісьмы ў справах Курсу кіраваць на адрэс:

Рэдакцыя „САМАПОМАЧЫ“

Вільня, Полацкая 4—10.

Čym Bielaruski Adryŭny Kalendar na 1934 h. lepšy ad kalendaroŭ polskich?

1. Bo jon jość bielaruski i dla nas bielarusau najlepš zrazumiely; 2. bo maje jon dwa styli: nowy — katalicki, drukawany łacinkaŭ, i stary—prawasłaŭny, drukawany hrazdankaj, i 3. što apracawany jon lepš ad kalendaroŭ polskich.

Polskija kalendarы wydajucca ў bolšaj kolkaści šablonna, nie žwiar- tajućy ŭwahi na žmieist, a Bielaruski Adryŭny Kalendar na 1934 h. wy- dany salidna. — U im jość: pradskazańnie žmieny pahody, roznyja kary- snyja parady, mnoha pryhožych wieršaŭ, cikaŭych wiestak z hieohrafiі, historyi i inšych halin wiedzy, a tak-ža śmat žartaŭ.

Bielaruski Adryŭny Kalendar na 1934 h. jość niezraŭnana lepšy ad proślahodnich biel. kalendaroŭ, bo nіama ў im pamylak i samo wydańnie (druk, aprawa) daloka lepšaje.

Kaštuje kalendar usiaho 60 hr. (z pierasyłkaj — 75 hr.), a kali chto kuplaje bolš 10 ekz., to plaćić pa 50 hr., a kali 100 i bolš ekzemp- laraŭ — to nawat pa 45 hr. za ekz.

Dziela hetaha kožny Bielarus pawinien, nie adkladajućy na potym, kuplać zaraz-ža Biel. Adryŭny Kalendar na 1934h., bo pašla moža i niachopić. Chutka i akuratna wypaŭniaje zakazy z prawincy i na knižki i inš. duki Biel. knižarnia „PAHONIA“ ў Wilni, wul Zawalnaja 1, dyk da jaje treba žwiartacca i pa kalendarы.

Да ўсіх сьведаных беларусаў.

ГРАМАДЗЯНЕ!

Нячуваны эканамічны крызыс, які ша- лее ў беларускіх вёсках, ня толькі адбі- ваецца на нашай сучаснасьці жудасным рэкам, але і нашай будучыні пагражае нязвычайна цяжкімі вынікамі. Вёска, ня маючы магчымасьці дасыта накарміць сваіх дзяцей, тым больш ня можа даць ім тае эдукацыі, якая неабходна дзеля ўзга- даваньня новых беларускіх інтэлігентаў, будучых павадуроў народу і працаўнікоў дзеля ягонага шчасьця і долі. Хто ішчэ колькі гадоў назад мог паслаць свайго сына ці дачку ў беларускія гімназіі, той цяпер ня мае чым ані за навуку запла- ціць, ані пракарміць іх у горадзе. І дзе- цям пагражае зрыў распачатае навукі і разьвітаньне з роднай школай. У Бела- рускай Філіі Дзяржаўнае Гімназіі ім. Ю. Словацкага ў Вільні мае быць зьвольнены рад вучняў за няўзнос платы за першыя паўгодкі. Такі сумны лёс спаткаў ужо і значную лічбу вучняў Беларускае Філіі Дзяржаўнае Гімназіі ім. А. Міцкевіча ў Наваградку.

Грамадзяне! Зразумейце, што выда- леньне са школы гэтае значнае лічбы беларускіх дзяцей, спасярод каторых ін- шыя астэецца па паўтара году да скан- чэньня навукі, — гэта-ж ёсьць зьмяншэнь- не нашае нацыянальнае сілы ў будучы- ні, зьмяншэньне лічбы будучых чынных культурных працаўнікоў на беларускай народнай ніве. Зразумейце гэта і дапама- жце гэтым нашым наступнікам закон- чыць распачатую эдукацыю!

Сябры Беларускага Прафэсіянальнага Вучыцельскага Саюзу далі сваей ахвяр- насцяй прыклад усім: на сваей канфэ- рэнцыі яны пастанавілі зрабіць аднаро- зную пяціпрацэнтную адлічку ад месячнага заробку на гэту мэту. Няхай тое-ж зро- бяць усе сьведаныя беларусы, і некалькі дзесяткоў вучняў-беларусаў будуць урата- ваны ад страшнае і для іх, і для ўсіх нас пагрозы.

Памятайце, што ніхто нам у гэтым не дапаможа, апрача нас самых.

Усе ахвяры на дапамогу нашым вуч- ням пасылайце на імя віцэ-старшыні Бе- ларускага Прафэсіянальнага Вучыцельска- га Саюзу д-ра Б. Грабінскага, вул. Міц- кевіча 1 у Вільні.

Імёны ахвярадаўцаў будуць публіка- вацца ў беларускіх часопісах.

ПРЭЗЫДЫЁМ БЕЛ. ПРАФ. ВУЧЫЦ. СЯЮЗУ.

Pad dubiču. Jak bačycie, karysta- jem, u hetaj sprawie wysyłajem zaraz da Was piśmo.

Inšym našym padpiščykam, prysłaŭ- šym hrošy na „Biel. Kr.“, a tak-ža prysłaŭ- šym hrošy na „B. Kr.“ i na premiju — pa- kwitujem u čarodnym numary našaj hozety